

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 376/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Š. O., N., zastúpeného advokátom JUDr. P. V., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 3 S 154/2009 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 5 Sžo 243/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. O. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. júla 2011 faxom a 26. júla 2011 poštou doručená sťažnosť Š. O., N. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 3 S 154/2009 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 5 Sžo 243/2010. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 25. júla 2011.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozhodnutím ministra vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) sp. zn. SLV-8/PK-2009 z 1. júla 2009 bol zamietnutý rozklad sťažovateľa proti personálnemu rozkazu ministra č. 571 z 2. decembra 2008, ktorým bol sťažovateľ prepustený zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru podľa § 192 ods. 1 písm. e) zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) na tom skutkovom základe, že 30. septembra 2008 počas výkonu eskorty obvineného od 8.20 h po príchode do budovy Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) ako veliteľ hliadky spoločne s členom hliadky nerešpektovali pokyn sudkyne a neizolovali obvineného v eskortnej miestnosti v čase, keď sudkyňa už rozhodla o jeho vzatí do väzby, o čom mali byť obidvaja členovia hliadky upovedomení, umožnili obvinenému voľne sa pohybovať na chodbe budovy súdu bez priložených pút, nezamedzili v prístupe k eskortovanej osobe iným osobám a umožnili obvinenému dorozumievať sa najmenej s jednou osobou, ktorá je podozrivá zo spáchania viacerých trestných činov.

Sťažovateľ 31. júla 2009 podal krajskému súdu žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia ministra. Odôvodnil ju tým, že došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a k nedostatočnému zisteniu skutkového stavu. Tvrdil tiež, že rozhodnutím bola porušená zásada materiálnej rovnosti. Konkrétne namietal, že personálny rozkaz mu bol doručený po lehote ustanovenej v § 192 ods. 5 zákona o štátnej službe, ale taktiež aj to, že nebolo preukázané, že by došlo k porušeniu služobnej povinnosti zvlášť hrubým spôsobom a tak, aby ponechanie v služobnom pomere bolo na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby. Vytýkal tiež porušenie zásady materiálnej rovnosti, ako aj nedostatočné dokazovanie.

V súvislosti s námietkou oneskoreného doručenia personálneho rozkazu poukázal na úradný záznam z 30. septembra 2009, ktorým sa vyjadril priamemu nadriadenému. V ten deň sa o skutku dozvedel okrem priameho nadriadeného aj prvý zástupca riaditeľa, teda nadriadený služobný funkcionár oprávnený proti policajtovi prijať personálne alebo disciplinárne opatrenia. Personálny rozkaz o prepustení sťažovateľa bol doručený 2. decembra 2008, teda zjavne po uplynutí dvojmesačnej prekluzívnej lehoty podľa § 192

ods. 5 zákona o štátnej službe. Krajský súd sa s touto námietkou vysporiadal tak, že vychádzal z názoru, podľa ktorého právomoc prepustiť policajta zo služobného pomeru má iba minister, a preto dvojmesačná zákonná lehota musí byť počítaná odvtedy, ako nadriadený (teda minister) zistil dôvod prepustenia. Najvyšší súd sa s námietkou vysporiadal tak, že určil okamih zistenia dôvodu prepustenia doručením sťažnosti Krajskej prokuratúry v Nitre (ďalej len „krajská prokuratúra“) namietajúcej porušenie služobných povinností. K doručeniu došlo 2. októbra 2008. Nijako však nevysvetlil, prečo práve uvedený časový moment má byť rozhodujúci.

Na použitie zákonného ustanovenia, podľa ktorého sa policajt prepustí zo služobného pomeru, ak porušil služobnú prísahu alebo služobnú povinnosť zvlášť hrubým spôsobom a jeho ponechanie v služobnom pomere by bolo na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby, neboli splnené podmienky, keďže sťažovateľ svojím konaním neporušil žiadne ustanovenie zákona. Skutočnosť, prečo obvineného neizoloval v eskortnej miestnosti a prečo mu nenasadil putá, odôvodnil. Poprel, že by umožnil obvinenému sa s niekým rozprávať. Orgány verejnej správy neuviedli, v čom videli zvlášť hrubé porušenie prísahy či povinnosti, a nezdôvodnili ani to, prečo by malo byť ponechanie sťažovateľa v službe na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby. Podľa názoru krajského súdu nebolo v právomoci sťažovateľa posudzovať, či eskortovaná osoba môže byť bez pút, či je pokojná a či ju treba uviesť do eskortnej miestnosti, keďže túto skutočnosť posúdila sudkyňa ako kompetentná osoba, pričom jej pokyn mal sťažovateľ bez ďalšieho splniť. Pritom z úradného záznamu vyplýva, že sudkyňa sa vyslovila v tom zmysle, že „*ak chceme, môžeme obvineného umiestniť do eskortnej miestnosti...*“. To znamená, že sudkyňa nedala pokyn, ale len ponúkla možnosť zotrvať v eskortnej miestnosti. Aj keby však dala takýto pokyn, nemal by žiadne právne dôsledky, keďže sudca nie je nadriadeným príslušníka Policajného zboru a nemá právo určovať, akým spôsobom má príslušník Policajného zboru vykonávať svoje úlohy. Sudca taktiež nemá právomoc rozhodovať o tom, či obvinenému majú byť nasadené putá, a to dokonca mimo miestnosti, v ktorej rozhoduje. Je totiž vo výlučnej kompetencii príslušníka Policajného zboru rozhodnúť, či donucovací prostriedok použije, a ak áno, aký.

Najvyšší súd poukázal na to, že bolo vecou povolenej voľnej úvahy orgánov verejnej správy vyhodnotiť, či došlo k hrubému narušeniu povinností alebo prísahy a či ponechanie

sťažovateľa v služobnom pomere by bolo na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby. Podľa názoru najvyššieho súdu tieto podmienky boli splnené, lebo konanie sťažovateľa bolo v hrubom rozpore so služobnou prísahou, s ustanovením § 48 ods. 3 písm. a), g) a h) zákona o štátnej službe a nariadením ministra č. 49/1993 o eskortovaní osôb. Nevysvetľuje však, prečo by malo byť uvedené porušenie povinností spojené s tou najprísnejšou sankciou. Právny názor najvyššieho súdu týkajúci sa rozhodovania na základe voľnej úvahy je nesprávny, pretože ustanovenie § 192 ods. 1 písm. e) zákona o štátnej službe nedáva na výber z viacerých možností, ale jednoznačne určuje podmienky prepustenia policajta zo služobného pomeru.

K nedostatočnému zisteniu skutkového stavu došlo z dôvodu, že neboli vypočutí svedkovia navrhnutí sťažovateľom. Boli vypočutí jedine svedkovia svedčiaci v neprospech sťažovateľa. Naopak, osoby priamo prítomné pri skutku (obvinený, jeho obhajca a údajná cudzia osoba, ktorá mala s obvineným komunikovať) vypočuté neboli. Konštatovanie najvyššieho súdu, podľa ktorého správny orgán nepochybil, keď týchto svedkov nevypočul, nemá právne opodstatnenie.

K porušeniu rovnosti v právach podľa čl. 12 ods. 1 ústavy došlo tým, že hoci prešetrovanie vecí sa týkalo štyroch policajtov, iba traja z nich (vrátane sťažovateľa) boli prepustení, ale veliteľovi eskorty, ktorý mal najväčšiu zodpovednosť, nebolo uložené žiadne disciplinárne opatrenie. Podľa krajského súdu nebol skúmaný postup a rozhodnutie správneho orgánu voči veliteľovi eskorty, a preto nebolo možné ani zistiť, že by sa rozdielne postupovalo v skutkovo zhodnom prípade. Podľa názoru sťažovateľa sa súd mal a mohol oboznámiť s vecou veliteľa eskorty a pokiaľ tak neurobil, porušil tým označené práva.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených krajským súdom pod sp. zn. 3 S 154/2009 a najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Sžo 243/2010 s tým, aby boli rozsudky krajského súdu zo 17. augusta 2010 a najvyššieho súdu z 28. apríla 2011 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov konania vo výške 314,18 €.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžo 243/2010 z 28. apríla 2011 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 3 S 154/2009-52 zo 17. augusta 2010. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd sa v dostatočnom rozsahu vysporiadal so všetkými relevantnými námietkami sťažovateľa. Najvyšší súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku krajského súdu. Služobný pomer policajta vznikajúci mocenským aktom služobného funkcionára (rozhodnutím o prijatí) je svojou povahou právnym pomerom štátnozamestnaneckým – verejnoprávnym a po celú dobu svojho trvania sa výrazne odlišuje od pracovného pomeru, ktorý je naopak súkromnoprávnym a v ktorom majú účastníci rovné postavenie. Služobný pomer sa od pomeru pracovnoprávneho výrazne odlišuje aj spôsobmi svojho skončenia, pretože služobný pomer policajta sa tiež končí mocenským aktom – rozhodnutím o prepustení policajta zo služobného pomeru so zákonom ustanovených dôvodov, ktoré vydáva minister. Pokiaľ ide o namietané nedodržanie zákonnej lehoty na vydanie rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 192 ods. 5 zákona o štátnej službe, z obsahu spisu je preukázané, že dôvod prepustenia sťažovateľa zo služobného pomeru jeho nadriadený zistil najskôr 2. októbra 2010, keď Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Nitre prijalo sťažnosť krajskej prokuratúry namietajúcej porušenie služobných povinností v danom prípade. Personálny rozkaz vydal minister 2. decembra 2008 a ten istý deň o 18.15 h ho sťažovateľ aj prevzal. Došlo k tomu v zákonom ustanovenej subjektívnej lehote aj pri rozšírenom výklade pojmu „nadriadený“ v ustanovení § 192 ods. 5 zákona o štátnej službe. Minister posúdil intenzitu porušenia služobnej prísahy a služobnej povinnosti sťažovateľa v súlade so zákonom na základe zákonom povolenej voľnej úvahy pri rozhodnutí. Krajskému súdu a najvyššiemu súdu prislúcha v zmysle ustanovenia § 245 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku skúmať, či také rozhodnutie nevybočilo z medzí a hľadísk ustanovených zákonom, aké podklady pre svoje rozhodnutie k tomu správny orgán sústredil, či tak urobil v rozsahu, ktorý mu umožnil vec správne rozhodnúť, a či tieto zistenia nie sú s podkladmi v logickom rozpore. Podstatou sporu bolo posúdenie, či správanie sťažovateľa naplnilo svojou intenzitou znaky zvlášť závažného porušenia služobnej prísahy alebo povinnosti a či jeho ponechanie v služobnom pomere by bolo na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby. Sťažovateľom navrhnutých svedkov (obvineného a osobu, s ktorou obvinený komunikoval) nemožno považovať za nestranné osoby, v dôsledku čoho správny orgán nepochybil, keď ich nevypočul. Bolo nesporne preukázané,

že sťažovateľ počas výkonu eskorty umožnil obvinenému voľne sa pohybovať po chodbe budovy okresného súdu, pričom nezamedzil iným osobám v prístupe k obvinenému a umožnil mu dorozumievať sa najmenej s jednou osobou podozrivou zo spáchania viacerých trestných činov. Uvedené konanie sťažovateľa je v hrubom rozpore so služobnou prísahou (§ 17 ods. 1 zákona o štátnej službe) a je tiež porušením čl. 28 ods. 1 písm. d) nariadenia ministra č. 49/1993 o eskortovaní osôb, podľa ktorého je eskortujúci policajt povinný zamedziť iným osobám v prístupe k eskortovaným osobám a v dorozumievaní sa s nimi, ako aj ustanovenia § 48 ods. 3 písm. a), g) a h) zákona o štátnej službe, podľa ktorého je policajt povinný plniť svedomito úlohy uložené mu právnymi predpismi vrátane rozkazov, nariadení, príkazov a pokynov nadriadených. Obrana sťažovateľa, podľa ktorej obvinený bol v útekovvej väzbe, nemôže zvrátiť rozhodnutie. Naopak, podľa výpovedí svedkov, sťažovateľ svojim ľahkovážnym konaním založil aj kolúzny dôvod väzby. Aj podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľovo konanie malo vysoko negatívny vplyv na ostatných policajtov a zamestnancov, ako aj na verejnú mienku, čo má za následok poškodzovanie polície v očiach verejnosti a narušovanie dôvery vrátane ohrozenia výsledku vyšetrovania v iných trestných veciach. Išlo preto o zvlášť hrubé porušenie povinnosti spojené so skutočnosťou, že ponechanie sťažovateľa v služobnom pomere by bolo na ujmu dôležitých záujmov služby. V súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa odlišného zaobchádzania s veliteľom eskorty treba uviesť, že konanie vedené proti tomuto vo veci jeho prepustenia zo služby bolo rozhodnutím z 27. novembra 2008 zastavené, keďže sa nezistilo porušenie služobnej prísahy a služobnej povinnosti zvlášť hrubým spôsobom, pričom jeho ponechanie v službe nebolo na ujmu dôležitých záujmov štátnej služby. Na rozdiel od veci vedenej proti veliteľovi eskorty, v sťažovateľovej veci bolo preukázané naplnenie skutkovej podstaty § 192 ods. 1 písm. e) zákona o štátnej službe.

Rozsudok najvyššieho súdu bol podľa dátumovej pečiatky doručený právnomu zástupcovi sťažovateľa 23. mája 2011.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo

ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 3 S 154/2009, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. V danom prípade proti rozsudku krajského súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu voči krajskému súdu mal najvyšší súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. K tomu treba dodať, že sťažovateľ právo podať odvolanie proti rozsudku krajského súdu aj využil.

Odlíšná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Sžo 243/2010. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu rozsudok najvyššieho súdu dostatočným a presvedčivým spôsobom reaguje na odvolacie námietky sťažovateľa, ktoré sú v podstate totožné so sťažnostnými námietkami. V žiadnom prípade nemožno preto považovať rozsudok najvyššieho súdu za arbitrárny, ale ani za zjavne neodôvodnený. Niet preto ani príčiny na to, aby ústavný súd do záverov najvyššieho súdu zasiahol. Skutočnosť, že posúdenie vecí najvyšším súdom nekorešponduje s posúdením sťažovateľa, sama osebe porušenie označených práv nezakladá.

Z pohľadu ústavného súdu možno dodať, že najpodstatnejšiu námietku sťažovateľa, podľa ktorej služobnú prísahu a služobné povinnosti neporušil, vyvrátil najvyšší súd tým, že poukázal na porušenie čl. 28 ods. 1 písm. d) nariadenia ministra č. 49/1993 o eskortovaní osôb, podľa ktorého je eskortujúci policajt povinný zamedziť iným osobám v prístupe k eskortovaným osobám a v dorozumievaní s nimi, pričom zo skutkového hľadiska považoval komunikáciu medzi eskortovaným obvineným a ďalšou osobou za preukázanú.

V súvislosti s námietkou oneskoreného doručenia personálneho rozkazu najvyšší súd poukázal na to, že ani v prípade eventuálneho „mäkkšieho“ posúdenia momentu, keď kompetentný nadriadený zistí porušenie povinností, by nebol personálny rozkaz doručený po uplynutí zákonnej lehoty.

Pokiaľ sťažovateľ namietal pochybenie krajského súdu v tom, že sa neoboznámil s dôvodmi, pre ktoré nebol disciplinárne postihnutý veliteľ eskorty, najvyšší súd si príslušný spis zadovážil a v odôvodnení rozsudku skonštatoval relevantné skutočnosti z neho vyplývajúce.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2011